

brügge, dan kom ik meteen tot een tweede zaak, die mij al lang op het hart ligt en die er af moet. Toen, na het Protestant-patent, waarvan ik in een mijner vorige artikelen schreef, Dr. E. Böhl, de schoonzoon van Dr. Kohlbrügge, staatsprofessor werd in de Gereformeerde Dogmatiek aan de Theol. fac. te Weenen, en ijverig arbeidde aan de herleving van de zoo geplaagde en vervallen kerk van Gereformeerde belijdenis in Oostenrijk, kwam Dr. Kohlbrügge door zijn schoonzoon in aanraking met de Tsechische en Moravische Gereformeerden. In 1864 deed hij met Dr. E. Böhl een rondreis door deze kerken.

Hij was onder haar reeds bekend door zijn preeken.

Kohlbrügge vermaande de broeders, pal te blijven staan voor de Gereformeerde belijdenis.

Elberfelds gemeente noodigde den predikant Von Tardy op haar kosten uit tot een bezoek.

Met rijke gaven keerde deze terug.

Hij vertaalde in 't Tsechisch een bundel keurstoffen van Kohlbrügge.

Kohlbrügge maakte de Tsechen en Moraviërs weer bekend met à Lasco's werken, die ook onder zijn slavische stamgenooten had gewerkt.

Elberfelds kerkeraad zond een „Sendschreiben“ aan den superintendent der kerken.

De gedachte nu aan zulk een „Sendschreiben“, aan een Weckruf, uitgaande van de Gereformeerden tot de kerken en „Gemeinschaften“ in Duitschland, om aan te dringen op Reformatie, is reeds gecmitteerd.

Dat zij tot uitvoering moge komen!

Als het daartoe komt, zal ik het u mededeelen! Ik vertrouw, dat het daartoe zal komen.

Dan vergeet men niet dien roep te doen vernemen ook in Weenen, in Praag, in Bielitz, in Lodz, d.w.z. in Oostenrijk, in Bohemen, in Moravië, in Poolsch Silezië. Ik heb namelijk op mijn hart de waarschuwing, die kerken om Hongarije niet te vergeten.

Dat op mijn vraag: Waar zijn ze gebleven? eens het duidelijk antwoord vernomen worde; Daar zijn ze! Hier zijn ze! Dat het kome in dezen tijd tot de formatie van vrije Gereformeerde kerken, ook in de landen, door mij genoemd!

Daartoe willen zeer velen bidden en werken!

G. KEIZER.

Correspondentie. De B. te G.: ik zal trachten! Naar aanleiding van hetgeen ik schreef voor een paar weken in deze rubriek over den „Kepler-Bund“ deel ik mede, dat men zich om inlichtingen enz. en tot de opgave van lid en begunstiger van dezen bond heeft te adresseren aan Ds H. J. Courée, predikant te Amerongen.

K.

PERS-SCHOUW.

Predikant-Componist.

Waarom zou een predikant niet mogen componeren?

Als hij er de gave voor heeft, zijn ziel er hem toe dringt en den tijd ervoor kan vinden, dat hij het doe.

Hij heeft er evenzeer het recht toe als ieder ander.

Maar hij veroorloofte zich niet, wat door „De Harp“ terecht wordt veroordeeld:

Een onzer organisten schrijft ons, dat de predikant zijner woonplaats het laatste vers van den Avondzang laat zingen op de melodie van Psalm 134. Zeer terecht merkt deze organist op, dat deze verandering niet noodig is, daar het orgel toch de gemeente bij het zingen kan steunen.

Wij vermoeden, dat de predikant dit doet in navolging van anderen, we hebben, vergissen we ons niet, daarvan vroeger wel meer gehoord. Maar ... het is niet noodzakelijk en bovendien ook onlogisch. Het laatste vers van den Avondzang is juist wat het verband van tekst en melodie betreft, tamelijk in orde en de aeolische toonaard werkt hier tot gebedsstemming wel mee. Als onze predikanten wat meer den Avondzang lieten zingen, zouden bezwaren tegen deze melodie niet meer gehoord worden.

Predikant-Spaarkasagent.

Nog erger is, wat Ds Lindeboom in „De Bazuin“ onthult omtrent den predikant-spaarkasagent.

De Spaarkassen weten het wel.

Ze weten, dat er onder de dominees velen zijn, voor wie de strijd om het bestaan zwaar is; velen, die niet kunnen rondkomen met hun tractement, hoe zuinig zij het ook aanleggen.

In dezen noodstand trachten nu de Spaarkassen te voorzien. Uit pure liefde tot de dominees natuurlijk. Zij willen hun de gelegenheid openen, om op heel gemakkelijke wijze er wat bij te verdienen. Bovenmatige krachtsinspanning vragen ze niet. Eigenlijk heel geen krachtsinspanning. 't Is noodzakelijk te doen om dominee's invloed, en om zijn tijd, liefst om een groot deel van zijn tijd. Maar werken behoeft hij niet. Dat zal een ander wel doen. Vanzelf — de verdienste hangt af van den tijd, die kan beschikbaar gesteld. Dat is duidelijk. Maar hierin blijft hij immers volkomen vrij? Heusch, gemakkelijker bijbaantje is er niet. Nu, dominee, hoe denkt u er over? Mogen we u opschrijven als Spaarkas-agent?

Niet werken en toch verdienen — de verzoeking is wel groot.

Maar, zegt ge, dominee zal toch wel iets er

voor hebben te doen? Nu ja, iets, doch niet veel. Hij behoeft alleen den Inspecteur der Spaarkassen te vergezellen, natuurlijk allereerst in zijn eigen gemeente. Dominee moet op huisbezoek, nu niet met een onderling, maar met een Spaarkas-Inspecteur! Samen gaan ze op pad. Van huis tot huis. Maar dominee hoeft ditmaal niets te zeggen. Zijn tegenwoordigheid alleen is voldoende. Om het vertrouwen van de menschen te wekken, weet u. De Inspecteur zal het woord wel doen. En van elken post dien hij afsluit, is een vaste premie voor dominee....

Als echter na eenige weken dominee's gemeente is „afgewerkt“? Dan zint de Spaarkassen op een nieuw arbeidsveld. Er zijn immers wel vacante kerken, waarvan dominee consulent, of in welke hij goed bekend is? Welnu — dan daarheen een reisje gemaakt. Niet te ver van huis, om te beginnen. Als 't goed gaat, kan er straks verdere uitbreiding aan het „werk“ worden gegeven.

Ge vraagt, of er nu werkelijk van onze predikanten zijn, die voor de verzoeking bezwijken en zich aan eene financiële instelling als een Spaarkas verbinden?

Vergun me, het antwoord hierop schuldig te blijven. 't Is me allermint te doen, indien hier of daar misschien een medebroeder in de bediening noodgedwongen dit middel heeft aangegrepen, hem daarvoor hard te vallen. 't Zou me zelfs niet verwonderen, zoo hij zelf reeds tot het inzicht ware gekomen: dien weg moet het niet op.

Mijn bedoeling is alleen, onze predikanten te waarschuwen. De Spaarkassen hebben op hen 't oog gericht. Ze hebben van hun naam en invloed groote verwachting. Ze laten geen poging onbeproofd, om hen als agent in hun dienst te krijgen.

En — een dergelijk agentschap is in strijd met het geestelijk karakter van ons ambt. Een predikant, die zijn gemeente afloopt met een man van een Spaarkas, doet zijn ambtelijk gezag in. Misschien dat hij niet dadelijk dit merkt. Want de menschen zijn vaak niet zoo rondhorstig, om eerlijk met hun bezwaren voor den dag te komen. Maar al zeggen ze het niet in het aangezicht, ze spreken er toch over; ze gaan in hun dominee een zakeman zien.

Hier komt nog iets bij.

Predikanten zijn in den regel geen specialisten op financieel gebied. De ervaring heeft geleerd, dat zij van zaken doen gewoonlijk weinig verstand hebben. Indien ze 't beproefden, liep het bijna altoos mis. Zijn zij in staat te beoordeelen, of de Spaarkas, die hun dienst begeert, op een deugdelijke basis rust? Of een dergelijke instelling met terdaad vertrouwen verdient? Is in den laatsten tijd niet meer dan eene Assurantie-maatschappij gaan wankelen, van wie schier niemand het bevroedde? Daarom mag een predikant niet optreden als Spaarkas-agent. Want dan dekt hij met het vertrouwen, dat hij aan zijn ambt ontleent, een financiële instelling. Mede op dezen grond is indertijd een predikant, die aan een Voorschot-bank verbonden was, door de Classis voor de keus gesteld: of zich van deze bank losmaken, of overgaan tot een anderen staat des levens. En hier gold het nog wel een Bank, die in hoofdzaak ten doel had, gelden te verspreken voor den bouw van kerken en scholen, zoodat de arbeid van genoemden predikant toch indirect nog aan de kerken ten goede kwam. Bij een Spaarkas echter is daarvan heelemaal geen sprake. Hier zijn geen andere dan zuiver financiële belangen in 't spel. En het „werken“ hiervoor is zeker in strijd met de ambtelijke positie van een dienaar des Woords.

Predikant onder de Verstrooiden.

Dit moet ook 'n heel bijzonder slag van predikant wezen.

Maar wat mooi en opofferend werk!

Dr. De Moor geeft in „De Heraut“ eenige mededeelingen aangaande den arbeid te Medan:

Het zielental bedroeg bij verzending van den brief (30 Nov. 11.) 135 belijvende en 122 doopleden; het bereikte een ongekende hoogte. Mede als vrucht van de opheffing van alle trouwverbod is den laatsten tijd het aantal geboorten zeer toegenomen. Het zielental te Medan zelf bedraagt ± 100, zoodat verreweg de grootste helft tot de verstrooiden behoort. Dat is de reden, waarom Dr. H. het zoo druk heeft, want een gemeente van 100 leden zou op zichzelf genomen niet zooveel werk geven. Sinds Dr. H. kwam, is het zielental meer dan verdubbeld; zeker een verheugende vrucht van zijn werk, al ligt zoo'n cijfer nog slechts aan den buitenkant.

Het kerkbezoek klom tot 70 à 80, dank zij mede de uitnemende prediking van Dr. Bavinck. Thans is het weer wat gedaald (60 à 70) door allerlei oorzaken. Maar bij leediensten schitteren velen door afwezigheid. De Catechismusprediking (des avonds om de 14 dagen) wordt door ruim 30 leden gevolgd; de kinderen komen dan niet, en maar weinig belangstellenden van buiten.

5 personen deden belijdenis en bovendien werden 2 volwassenen gedoopt; een oorzaak van groots blijdschap, niet het minst omdat er onder warden, die ver hadden gedoopt. Er worden 4 catechisaties per week gehouden, die echter meer op privaatonderwijs gelijken en eenigszins evangeliseerend zijn. Het jonge volk is in Holland; gewone catechisaties zijn dus uitgesloten.

In de 7 maanden na Dr. H.'s terugkeer uit Holland bracht en ontving hij te Medan 435 bezoeken; den reistijd eraf gerekend is dat gemiddeld ruim 3 per dag, terwijl deze bezoeken dikwerf een groote geestelijke spanning meebrengen. Wat de buitenleden betreft, is het getal bezoeken in die periode 198. Geweldige reizen moesten daarvoor gedaan worden, die veel tijd en groote kosten nemen. Ik kan de bijzonderheden van het rapport

niet overschrijven, want dat zou te veel ruimte kosten en u zou het eentonig verhaal niet lezen. 't Is altijd weer: zooveel K.M. en 2 à 3 personen bezocht, huisgodsdiensdoening voor een klein getal menschen gehouden, enz. Maar wat zit er voor wie ze opmerkzaam leest veel in die dorre cijfers, en over gezegenden arbeid en over geweldige inspanning van Dr. H. Jammer, dat er nog niet meer kan gedaan worden door gebrek aan geld en menschen!

Daarom leven we met zorg, wat ons overigens reeds bekend was, dat Dr. H. in 1923 huwegaat. Februari van dat jaar heeft hij recht op 5 maanden verlof in Holland. Na 5 jaar Medan gediend te hebben, gaat hij het dan verlaten.

Op de vraag, door een der broeders in een gemeentevergadering hem gesteld, heeft hij geantwoord, dat het hem ook voor de gemeente beter leek, dat na 5 jaar een nieuwe kracht zich aan het werk geeft.

Of hij daarna verder op Java dan wel in Nederland zal arbeiden, laat hij aan den Heere over. Maar niemand kan hem euveld duiden, dat hij alsdan zijn tegenwoordig arbeidsveld verlaat; hij heeft zich meer dan verdienstelijk gemaakt en dus recht op een minder bezwaarlijk en ingespannen werk.

Ook Bandoeng wordt een centrum voor de verstrooiden. Daar staat Dr. J. H. Bavinck, zooals men weet. Bandoeng heeft een nieuw kerkgebouw verkregen, dat er mag zijn.

Vrijdag 23 December is de nieuwe Gereformeerde Kerk plechtig in gebruik genomen.

Den vorigen Zondag was de Narijankerk te klein om de opgekomen scharen te bevatten, die de laatste godsdienstoefening in dat gebouw wilde bijwonen. Dr. Bavinck preekte over Lucas 1:49: „want groote dingen heeft aan mij gedaan Hij. Die macht is, en heilig is Zijn naam“. Zooals ranzelf spreekt, herinnerde hij aan al het goede, dat de Heere de gemeente had doen genieten in het bedehuis, dat (hans dankbaar werd verlaten.

Had het oude kerkje, wanneer alle ruimte zoogoed mogelijk door het bijzetten van stoelen gebruikt werd, ongeveer 120 plaatsen, het nieuwe heeft er 200; en dan niet bekrompen. Deze waren zoo goed als alle ingenomen op 23 December. De Burgemeester, vertegenwoordigers van de Protestantische en Soendaneesche kerk en van zuster-gemeenten elders gaven van hun belangstelling blijk door hun aanwezigheid; en na afloop der samenkomst recipieerde de kerkeraad in de consistoriekamer.

Van buiten gezien is het een klein Hollandsch dorpskerkje, met een wat hoog dak en een torentje van circa 6 M., waarop een windhaan (tot deze is de hoogte der kerk 22½ M.). De entree bestaat uit een hal van 6 bij 3 M. Binnen bedragen de afmetingen: 10.60 M. breedte, lengte tot aan het podium 11.50 M., het podium zelf nog 4 M. Het plafond is koepelvormig afgewerkt, het hoogste punt ligt op 9.50 M. Al het houtwerk is gepolitoerd. Het podium heeft een lath-houten lambrisering. De ramen zijn voorzien van glas in lood in eenvoudigen stijl. De paden zijn gedekt met cocosloopers en er is een goed orgel. Op koperen kronen branden kaarsen, want gas of electrisch licht is voorloopig niet te krijgen; zelfs is de weg naar de kerk niet verlicht. In de hal herinnert een marmeren steen aan den 18en Juli, toen dr. Bavinck dezen inmetelde; het opschrift is 1 Kron. 29:14b: „want het is alles van U, en wij geven het U uit Uwe hand“.

De Cultuurwaarde van den Bijbel.

En terwijl men dan in Indië zoekt te vergaderen wat verstrooid is, zoeken hier velen te verstrooien, wat vergaderd is.

Als de hand aan het Woord niet meer gevoeld wordt, valt het Christendom uiteen.

Sommigen beginnen reeds in te zien, welk een vandalisme er gepleegd werd door aan het volk den Bijbel te ontnemen.

De Bijbel is een cultuurmiddel van den eersten rang.

De moderne predikant Dr. C. E. Hooykaas haalt met instemming een artikel aan van Frits Lapidoth in „De Vrijheid“, dat daarover handelt. Hij schrijft in het „Alg. Hbl.“:

In 't „Alg. Hbl.“ is reeds een groot stuk van het artikel overgenomen. De heer Lapidoth spreekt er — aldus dr. Singels voor twaalf jaar — zij ergernis over uit, dat beschafte menschen zoo gebrekkige bijbelkennis toonen. Ten onrechte zoekt hij 't euveld slechts bij de jongelui van de laatste 20 jaar; de onkunde is al veel ouder en er zijn genoeg grijze hoofden, die mijn bewering zullen bevestigen, als ik zeg dat „men“ zeer weinig bijbelkennis heeft, dat bijbelvastheid een legendarisch begrip is geworden en dat de vaak bespottte tale kanaans ten hoogste een boekenfiguur is, als 't spreekwoordenjargon van kapitein Pulver. Wij zijn een van den bijbel vervreemd geslacht.

De heer Lapidoth zegt dit minder sterk, maar wijst in deze richting en zegt dan, dat hij den ethisch-religieuze kant van dit kwaad aan anderen te bespreken overlaat, maar zelf eens even wil opmerken welk een cultureel tekort aldus bezig is te ontstaan (waarvoor ik zou willen zeggen: reeds ontstaan is en zich gevoelen laat). Hij zet dan nog eens uiteen, dat op alle gebied de Bijbel zulk een diep merk afgeteekend heeft in 't voorkomen onzer beschaving, dat bijbelonkunde den mensch verlegen laat staan tegenover Bach en Rembrandt en Vondel, i.e.w. tegenover het werk onzer machtigste geestes-grooten.

Beiden verwachten geen verbetering van de Catechisatie:

De heer Lapidoth verwijt de betreffende onkunde niet aan de catechisatie, de kerk en de predikanten: hij beseft dat het onmogelijk is van die zijde het bestaande tekort aan te vullen. Hij komt nu tot het voorstel om cultureel onderwijs in Bijbel en middeleeuwsche Legendeverhaal op 't leerplan der scholen te brengen. Hij preciseert niet: zelfs wordt niet onderscheiden tusschen het lager en het middelbaar onderwijs. Alle nadere uitwerking wordt aan de vakmensen overgelaten.

Nu mogen wij hier wel iets nader omschrijven? Al zijn 't slechts pia vota; die worden geuit.

Ik meen, dat de klacht van den heer Lapidoth alleszins gegrond is, en dat wij ze hebben te doorzien en ons mogen afvragen, wat er wellicht aan het bestaande tekort is te verhelpen.

Veel zal 't niet zijn. Want de onkunde ontrent den bijbel spruit voort uit den nieuwen, anderen opzet van onze beschaving als vrijzinnige menschen en de ontzagwekkende verbreiding der cultuur in de 19e eeuw. Om de werken van hedendaagsche schilders, componisten, letterkundigen en toeschouwers te begrijpen heeft men niet veel bijbelonderwijs nodig; maar dat wil nog niet zeggen dat hun kunst arm aan religie zou zijn. Met de 17e eeuwse cultuur was 't anders; die was heidensch-klassicistisch en verder vooral bijbelsch. Dat behoeft niet een woord betoogd, met geen voorbeeld toegelicht te worden.

Niemand wil hierheen terug. Niemand wil van den bijbel weer het voornaamste schoolleesboek maken.

Toch betreuen wij het verloren gaan van een gemeenschappelijke bijbelkennis. Taalkundigen trouwen daarom 't meest en luidst. „Weet je niet wat een Uriah's-brief, een Jobshode, een Mene Tekel is, kind?“, vraagt de geïndigene leerling. „Hoe je nooit gehoord van de harp aan de wilgen of van jongelingen in den vurigen oven? Ga je niet naar catechisatie? Wel? en weet je dan toch niet wat een Delila, een Jesabel is? Weet je dan heusch niet wat de uitdrukking „kleine vossen“ beteekent en wat verzenen zijn?“

Nu vind ik dat het van zoo'n mooi inzicht getuigt, als de heer Lapidoth in dezen niets van de predikanten vraagt of van de catechisaties verwacht. Een vreemdeling in ons Jeruzalem is de leerling of belangstellende, die het wel doet.

Men ziet: de Bijbel wordt hier niet erkend als Gods Woord, doch alleen als beschavingsmiddel. De middeleeuwsche legenden worden er mee op één lijn gesteld. Zoo wordt de Schrift naar beneden getrokken.

Maar luisteren we nog even toe.

Dr Hooykaas wil de onkunde ontrent den Bijbel laten restrijden door de school.

Cultureel onderwijs in bijbel en middeleeuwsche legende.

Wij voegen er de Germaansche en Grieksche mythologie en 't volksprookje bij.

Indertijd, is daarvoor geen plaats in te ruimen? En als wij nu, wat de heer Lapidoth in de ruimte laat, mogen preciseren, is er dan niet voor elke klasse van iedere school, lager en middelbaar onderwijs, één wekelijksch lesuur vrij te maken voor het Klassieke Verhaal?

Me dunkt, hiernee zijn we op de eenvoudigste wijze, aansluitend bij een bestaand gebruik, het „verteluurte“ van de lagere school, aan ons doel. Maar laat er verteld worden niet van Pietje en Mierje maar van David en Goliath, niet van een musschengesin op het dak maar van Jozef in Egypte. Niet van een viooltje, dat weten wou, maar van den boom der kennis in het Paradijs. Van Elia's wonderen, van Paulus' reizen. Van de heilige Elisabeth en van Percival Van Griseldis en van Beatrix. Ook van Hercules en van Balder. En niet het minst ook van Doornroosje.

Van alles wat de onderwijzer en de leerling zelf heel mooi vinden. Tot zelfs, ja dan zelfs tot Jezus' leven toe.

Maar alleen van wat zij zelven heel mooi vinden. 't Moet geen leervak zijn. Laat het een vrij uur blijven. Voor de lagere school heet het blijvend het verteluurte. Voor de H. B. S. heet het verhalen uit de algemeene geschiedenis der beschaving. Voor het Gymnasium heet het mooi van al natuurlijk, want hier zijn wij nu eenmaal op het erf der klassieken, Capita Selecte der beschavingsgeschiedenis.

En iedere leerling mag er mee doen wat hij wil. Ik meen dat er zoo eenigermate een weg wordt gehaald tot delging van een overal erkend tekort.

Of moeten wij liever zeggen: een brug geslagen tusschen de oude cultuur en de nieuwe? Ik weet het niet. Maar wel zou ik gaarne zien, dat onderwijsspecialiteiten en parlementariërs nota namen van bovenstaand voorstel. Wie helpt ons nu eens praktisch verder?

Hoe over dit streven te denken?

Mij dunkt, wij moeten met voldoening dezen terugkeer van den Bijbel op de inrichtingen van onderwijs tegemoetzien, maar tevens luide waarschuwen.

Voor ons is de Bijbel meer dan cultuurmiddel.

Hij is kracht Gods tot zaligheid.

Waar onkunde is, werkt die kracht niet.

Maar waar eenige kennis wordt gevonden, kan de Geest in het hart grijpen en wat slechts als cultuurmiddel werd geïmporteerd, kan voor sommigen tegen alle verwachting in genademiddel worden.

Doch tevens moet van onze zijde ten krachtigste er tegen geprotesteerd worden, dat de Bijbel gerangschikt wordt onder de legendarische en mythologische literatuur.

Vooral behoort men er voor te waken, dat

slappen en lauwen onder ons het openbaar onderwijs, dat bovengenoemde wenken ter harte neemt, toch niet gaan goedpraten, omdat er ook nog wel „uit den Bijbel wordt verteld“.

Men mag niet nalaten het gevaarlijke van zulk onderwijs voor onze kinderen tijdig en ontijdig uit te roepen.

Wel dient geconstateerd, dat men van moderne zijde eigenlijk zijdelings propaganda maakt voor het Christelijk onderwijs.

Want dat laatste eerbiedigt den Bijbel als onfeilbare Godsopenbaring, maar loochent daarmee zijn cultuurwaarde geenszins.

Wij, voorstanders van het Christelijk onderwijs, hebben een cultuurmiddel in eere gehouden, dat onze tegenstanders hebben verwaarloosd.

Mogen wij dan niet eyengoeid cultuurmensen heeten?

Zijn wij het misschien door onzen Bijbel niet meer dan zij?

Zouden de moderne cultuurkringen ten laatste niet een beetje meer bescheiden worden?

Zij geven voor de heele cultuur te hebben gepacht.

En zij hebben „de brug tusschen oude en nieuwe cultuur“ (de uitdrukking is van Dr Hooykaas) weggelagen!

Zij hebben de voornaamste (voor hen: een voornaamste) cultuurbron toegestopt!

Zou men eindelijk, eindelijk iets van zijn eigen waan verliezen?

HEPP.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Welerw. Zeergel. Heer Dr v. d. Vaart-Smit, 's-Graveland.

Welerw. Zeergel. Heer,

Uw stuk over vorm en geest las ik met groote belangstelling. Het wil mij echter voorkomen, dat nu reeds kan worden beslist of uw visie op dit probleem niet eenigzins moet gewijzigd worden. Ten eerste meen ik, dat het tijdperk der „sterk dogmatische beweging“ in 1886 reeds lang aan den gang was. Zoo ik mij niet bedrieg zou men de beweging, die in 1886 begon meer als eerste vrucht der dogmatische beweging kunnen beschouwen, en meer van kerkrechtelijke aard kunnen noemen. Ik herinner hiernaar vooral, omdat daardoor een, zij het dan kerkrechtelijk dogma, namelijk de autonomie der plaatselijke kerk is bepaald. En wanneer hier niet de noodige aandacht aan wordt gewijd, vrees ik, dat een groot belang van den strijd in 1886 niet voldoende in 't oog wordt gehouden. Maar vooral wijs ik er op, dat lang voor het door u genoemde jaartal aan 't Gereformeerde Nederlandsche volk de vorm van de Gereformeerde theologie was teruggeschonken. Lang voor 1886 was het aan Dr Kuiper gegeven om de Gereformeerde theologie in eere te brengen, en wel doot, in strijd met alle toenmalige „jongeren en ouderen“ tot een onvoorwaardelijk bidden voor den Bijbel als Gods Woord.

Was het niet de voorwaarde door Dr Kuiper gesteld bij het uitgeven van een Bijbel, dat allen die daaraan zouden medewerken, zonder eenige aanmerking zouden aanvaarden den Bijbel, S. S. Gods Woord. Wat den strijd deed ontbranden? En mag ik u verwijzen naar de tweede rectorale oratie van Dr Kuiper getiteld: „De hedendaagsche schriftcritiek in hare bedenkelijke strekkingen“. Dan veroorloof ik mij te noemen: „Confidentie“, waarin Dr Kuiper de betekenissen en de waarde van de kerk noemt. En eindelijk mag voor den ruggegraat van het theologische Nederland niet vergeten worden Dr Kuiper's en Dr Rutgers' werk in de stichting van de Vrije Universiteit.

Waarom ik hierop de aandacht vestig? Om uw visie op de oorzaak der kwaal door u genoemd te wijzigen. Gij meent, dat die oorzaak gelegen is in het gevaar, dat we loopen „meer kuyperisch dan Kuiper te worden“. Reeds bij oppervlakkige beschouwing van den strijd in Dr Kuiper's tijd vindt men de klachten door u genoemd als: „dat we nu het wezen (het echt geestelijke) gaan opofferen aan den vorm (de „zuivere lijnen“), te eenzijdig de „waarheid“ als „dogmatiek“ gaan opvatten“. De Farizeeën hebben „een caricatuur“ gemaakt van Ezra's reformatie“, ik spreek dat niet tegen, maar wanneer ik goed zie dan wordt dit door u meer als troost dan als waarschuwing beschouwd.

Want u schrijft, dat „het leger van den grooten Zweedschen Koning wel zijn „lijnen“ erde, maar niet de grootheid en heiligheid en heerlijkheid van diens idealen“. Welnu Dr Kuiper's idealen waren aan Theologie absoluut onderworpen aan en gegrond op Gods onfeilbaar Woord. Een kerk, gereformeerd naar 't Woord Gods, geen andere macht erkennende dan van haren Koning en daarvoor onvoorwaardelijk liggende. Een beoefening der Wetenschap, „die de verborgene heerlijkheid Gods aan het daglicht brengt, die een heilige genieting geeft in het opdelen zelf van het goud, dat in Gods schepping schuilt en die de eere gunt, om den adel en den welstand van het menschelijk leven te verhoogen“.

God lof er zijn nog ouderen die iets hebben geleerd van de grootheid en heiligheid en heerlijkheid van deze idealen, die met groote stichting en zalig genot zich verdiepen in de belijdenis der Gereformeerde Kerken, zelfs van de artikelen tegen de Remonstranten. Die, wel niet genoeg, maar toch dankbaar zijn voor de zuivere bediening van het Woord en de sacramenten, die zich verhijsden in het bezit, hoewel soms ongerust voor het bestaan, van een Hoogeschool waar de wetenschap wordt beoefend naar den Woorde Gods.

Zij kunnen u verzekeren, dat dit alles hen versterkt in de verzekering des geloofs, in den vrede, die alle verstand te boven gaat.

En wanneer zij vasthouden aan „de zuivere lijnen“ dan is het omdat zij van Dr Kuiper als middel in

Gods hand, hebben geleerd, dat alleen daardoor de lijnen kunnen gezuiverd worden. Zij houden deze lijnen vast, stellig overtuigd, dat alleen zoo de reformatie van de waarheid, die naar de Godzaligheid is, kan verkregen worden.

Hoogachtend,

Uw dw.,

JAC VAN OVERSTEEG.

Amsterdam, 24 Januari 1922.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Charlois (2e pred. plaats), P. C. de Bruijn te Oudewater en J. Wijnga te Dronryp.
Grijsketh (Z.), M. M. Horjus te Hendrik Ido Ambacht en A. G. Wolf te Loenen-Vreeland.
Oostburg, J. Gillebaard, cand. te 's-Gravenhage en W. H. v. d. Vegt, cand. te Zwolle.

Beroepen te:

Britsum, W. H. v. d. Vegt, cand. te Zwolle.
Ferwerd, A. J. Fanoy te Oosterzee.
Glasen-Oude en Nieuwkerk, H. de Bruijn te Nieuwendijk.
Harmelen, A. G. Wolf te Loenen-Vreeland.
Hasselt, J. van Herken te Twijzel.
Purmerend, J. Gillebaard, cand. te Den Haag.
Rozenburg, J. van Helden te Oldekerk.
Soetabaja (Java), J. Wijnga te Dronryp.
Spijkenisse, J. Gillebaard, cand. te 's-Gravenhage.
Vianen, J. Gillebaard, cand. te 's-Gravenhage.
Warffum, H. Hagenaar te Eestrum.

Bedankt voor:

Scheldijke, H. de Bruijn te Nieuwendijk, (N.-Br.)

Præparatoir examen. De classis Middelburg heeft de heer J. B. Kroeze te Middelburg præparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard.

Overleden. Te Driebergen is op 69-jarigen leeftijd overleden Ds S. T. Goslings, vanaf 1918 emeritus-predikant van Schiedam.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Boskoop, K. Groen te Zwijndrecht.

Bedankt voor:

Lase, A. H. Hilbers te Enschede.

Afscheid van:

Nieuwe-Pekela, Ds K. Zuidema, Tekst Deut. 33:27a.

Intrede te:

Nieuwpoort, J. P. Meijering, Tekst Col. 4:3a.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Rotterdam, J. J. Otte, aldaar.

Bedankt voor:

Meiskerke, W. den Hengst te Leiden.
Opheusden, M. Hofman te Rijssen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Trietal te:

Rotterdam, J. de Bruijn te Zeist, K. van As te Oikstrand, J. Goelings te Utrecht.
Rotterdam (vac. Ten Kate), A. van Kooten te Zevenbergen, P. G. de Vrij Meestdag te Wassenaar, H. van Wessel te Weesp.

Tweetal te:

Oude-Tonge, A. Meijers te Woubrugge en Dr J. Severijn te Dordrecht.

Beroepen te:

Amsterdam, Dr S. F. H. J. Berkelbach van der Sprankel te Haarlem.
Amsterdam, J. W. P. le Roy te Sloterdijk.
Amsterdam, P. Veen te Utrecht.
Driebergen, P. de Bruijn te Aalsmeer.
Feijenoord, C. Brunt te Rhonon.
's-Gravenhage, Dr J. de Groot te Vlissingen.
Noordguwe (toez.), A. E. van Griethuysen te Huisduinen.
Wageningen, H. van Dijken te 's-Graveland, die reeds vroeger een beroep naar W. aannam, maar over tijd besliste.

Aangenomen naar:

Hoenderloo, J. Th. Meijer, cand. te Amsterdam.

Bedankt voor:

Eliswijk (toez.), J. J. Timmer te Montfoort.
Lieden, N. Warmolts te Weesp.
Ouderkerk aan den IJssel, H. A. Leenmans te Bodgraven.
Vollenhove (toez.), H. P. Fortgens te Lage-Zwaluwe.

Intrede te:

Avezaath, A. v. d. Zwaai, Tekst 2 Cor. 5:20a.
Muiden, A. Luteijn, Tekst 1 Cor. 2:2.

De J. van der Vugt te Nieuwe Stadskanaal heeft de benoeming tot geestelijk verzorger van „Vredesrust“ te Bergen op Zoom aangenomen.

Overleden. Te Hoorn op Terschelling is in den ouderdom van 35 jaren overleden Ds K. v. d. Kamp, in leven predikant aldaar.